

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ŞI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ XLIX.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisuri nu se retrămit.

N° 102.

Mercuri, 7 (19) Maiu.

1886.

Brașovū 6 Maiu 1886.

Voimū sē revenimū astăđi, precum amū promisū, asupra importantei corespondențe din Câmpia Transilvaniei, ce amū publicat'o înainte cu câte-va ȗile pe pagina primā a fōiei nōstre („Gaz. Trans.“ Nr. 96 a. c.)

Unū proprietarū din Ghirișulū românū, care simte pentru poporū și este îngrijatū de sōrtea lui, ne împărtășese cu bucuriā și satisfacțiune o nobilā și laudabilā hotărīre, ce au luat'o mai multī locuitori țeranī din acēstā localitate în ȗia de Sf. George.

Nēcazurile și miseria cu care au a se lupta țeranii nōstri în grelele vremuri de astăđi suntū cunoscute fie-căruia și nu mai este de lipsā sē le înșirāmū aici. În ȗia de sf. George trecutū însē se pare cā și natura a voitū sē punā la probā răbdarea țeranului românū, căci pe cāndū ierba înverđia și pomii înfloriau, cāđū deo-datā multā zăpadā, după care urmā înghețulū, care pricinū mari pagube bieților economi. Lipsa de nutrețū pentru vite se simția fōrte tare și mai înainte, nu se mai gāsia fēnū nici pentru banī și vitele încă nu se puteau vinde, pentru cā nu se aflau cumpărători. Tōtā speranța și-o punea țeranulū în ierba verde, care trebuia sē-lū scape din acēsta strimțōre, cānd étā cā zăpada și înghețulū veni sē-i nimicēscā și acēsta speranță.

Își pōte omulū închipui cātū de amărītā a trebuitū sē fiā inima bieților economi în ȗia de sf. Gheorghe, care din ȗi de veselīā, ce este menitā sē fiā, a devenitū o ȗi de întristare și de îngrijire pentru țeranī, mai alesū cā acēstā ȗi era și terminulū de plătire a multelor datorii, cărorā după atâtea lipse și perderi nu le mai pōte satisface pe deplinū țeranulū, ori cātū de multū s'ar opinti.

În asemenea momente de cumplitū nēcazū țeranulū s'a obișnuitū sē mērgā la cărciuma din satū, ca sē 'și mai amōrțēscā durerea din peptū cu câte o glajā (sticluțā) de rachiu. Cărciumarulū, care este de ordinarū jidovū, flū primesce cu surisulū pe buze, pāndindū asemeni ocaziunī, ca sē-i mai ia bietului omū și cei din urmā potori, sēu sē-i facā semnū pe răbojū și sē și-lū facā robū datornicū până 'n a treia spițā.

Dēcā n'au fostū în stare nici nevoile ȗilnice, nici cruđimea esecutorilorū, nici mânia cerului sē aducā la disperare pe multū amărītulū și chinuitulū țeranū, atunci de sigurū cā otrava jidovului-cărciumarū îi frānge puterea și-lū face neomū. Aici își îngropā celū din urmā banū și cea din urmā speranță, își încēā sufletulū în spiritulū ce-lū puturosū.

Cu jidovulū-cărciumarū suntū aliate tōte jivinele carī rodū la tulpina țeranului românū; cei puternici suntū toți pe partea lui.

Și într'adevērū, unde s'au încuibatū odatā acēstā filoxerā, acolo nu mai este puțință de a o stīrpi, pentru cā 'și aflā sprijinū în „domni“, carī parte din interesū, parte din nepăsare pentru sōrtea țeranului, nu facū nimicū ca sē-lū scape din ghiarēle jidovului.

Mai vērtoșū pe Câmpia s'au încuibatū filoxera jidovēscā sub protecțiunea marilorū proprietari unguri. De aici primimū tocmai acum raportulū, cā în comuna Balda din cerculū Mociului primāria a voitū sē aducā în satū unū concurentū alū jidanului de acolo, care a monopolizat totū comerțulū cu spiritușe și alte mărfuri mărunte. Scopulū era d'a paralisa influința jidovului. Resultatulū însă a fostū, cā primāria întregā fū trasā înainte judecāții, pentru cā a pārtinitū pe concurentulū jidovului. Sē'nțelege cā jidovulū a rēmasū învingētorū, căci legea astăđi o facū patronii lui.

Țeranii din Balda, dēcā voiescū sē scape de acēstā lītā, sē'și ia de exemplu pe frații lorū din comuna apropiatā Ghirișū.

Aceștia mergēndū în ȗia de Sf. George la „făgădăulū“ jupānului Hersch, ca sē-și înecē nēcazulū în vinarsū, a' aflatū pe jidovū voiosū, cum ȗice corespondentulū, sārindū într'unū piciorū și pocnindū din degete. Elū se bucura negreșitū de timpulū celū rēu, fiindū cā scia cā țeranii au sē vinā la elū, sē-i cērā împrumutū și sē bea pe datoriā, și cā elū are sē le socotēscā prețulū îndoitū și întreitū. În bucuria lui nebuună Hersch începū a'și bate jocū de nēcazurile ōmenilorū. Acēstā obrāzniciā înverșunā pe țeranī așa de multū, încātū se hotărīrā sē i-o facā jupānului Hersch și încheiarā o învoire în scrisū, sub aspre pedepse în banī în favorulū scōlei, cā nu vorū mai bea vinarsū în „făgădăulū“ lui Hersch, nici nu vorū mai duce vinarsū acasā dela elū.

Țeranii din Balda n'au decātū sē ia aceeași hotărīre, și ei vorū face prin asta mai bună concurență jidanului din satulū lorū, decātū arū face-o ȗece armeni, dēcā arū deschide cărciume acolo. Le-ar rēmānē sārātatea 'n trupū și banii în pungā, și scōla lorū ar înflori, puterea lorū ar cresce, averea le-ar spori, spre binele satului și alū nēmului românescū.

Onōre și laudā locuitorilorū din Ghireșulū românū, care au luatū o hotărīre atātū de binefăcētoare. Dēcā nu vorū mai bea vinarsū în făgădăulū lui Hersch, ei își vorū cruța pe fie-care ȗi cāți-va cruceri, carī la sfērșitulū anului vorū face o sumā frumușicā și cu care, dēcā nu vorū acoperi alte lipse, se vorū putē celū puținū hrāni mai bine cu femeile și cu copii lorū; și acēsta într'adevērū le va da putere și sārātate, pe cānd bēutura puturosā a jidovului îi duce 'n grōpā cu ȗile.

Onōre și laudā mai vērtoșū bravilorū conducētori și preoțilorū, carī 'nvațā pe poporū a procede astfelū. Nu dorimū nimicū mai ferbinte, decātū ca același spiritū de emancipare de sub jugulū traficului jidovescū sē pētrundā pe toți adevērații luptători pentru binele și prosperarea țeranului românū. Preoții sē mērgā 'nainte cu esemplulū și cu sfatulū bunū, ér nu sē se facā sprijinitorii acēstui ruinătorū traficū.

În ȗia, în care s'arū lua în tōte comunele romāne asemenea hotărīri, amū putē serba rēnascerea economicā a poporului românū.

Rēspunsū lui Otto Hermann.

(Fine.)

Ce privesce anii 1784 și 1848/9, despre întēmplările acēstorū timpuri și adevēratele cauze ale lorū s'a scrisū fōrte multū și încă și mai multū sē pōte scrie, eu însă te asigurū d-le deputatū, cā aceea ce s'a scrisū și pōte se va scrie încă despre acei ani nu vērșā asupra foștilorū bărbați de statū ai Ungariei lumina cea mai vrednicā de invidiatū!

Aceea însă, cā cine a luptatū în patria nōstrā pentru adevērata libertate, cā cine a adusū patriei într'unū modū mai fārā egoismū fericire, gloriā și înflorire, cā cine au făcutū și cine facū și astăđi mai multe servicii patriei nōstre, — acēsta nu dieta din Buda-Pesta, și cu atātū mai puținū d-lū deputatū, ci istoria adevēratelorū fapte și imparțialā le va judeca la timpulū sēu; pānā atunci însă nici unulū dintre noi n'are dreptulū a pune patriotismulū unuia peste a celui altulū.

Ca bunū patriotū trebuie sē fiā însă privitū fie-care, care, între marginele legi, are curagiulū a-și spune convingētiunea sa.

Dēcā și eu așī pāși pe terenulū recriminațiunei, te asigurū d-le deputatū, cā cu cele mai limpedi doveđi așī putea sē arētū astfelū de Maghiari, carī în trecutū au oferitū patria nōstrā cānd la Turci, cānd la Muscali, cānd la alți dușmani amenințatori ai patriei, și prin urmare acēstora li s'ar conveni mai vērtoșū sē li se arunce în față acușațiunea trădārei de patriā și de sange.

Dēcā și eu așī voi sē recriminezū, așī putē să arētū, cu opurile istoricilorū maghiari în mână, cātū de înfricoșatā a fostū starea poporului în patria nōstrā, ce nedreptāți strigātore la cerū au comisū în durata seculilorū foștii bărbați da statū ai „țerei unguresci“, ce viețā dejositā au petrecutū unii dintre ei, cum și cu cātā lașitate au omoritū și au subjugatū popōrele patriei nōstre cu

grāmada. Puteare-așī sē arētū încă și Maghiari de aceia, carī în numele libertății, egalității și frāțietății batjocorescū patria în modulū celū mai de josū, ba așī putē sē arētū și de aceia, carī, ce e dreptū, profesēzā principiile politice concese de prezentū, în ascunsū însă prima nisuință a lorū și-o cunoscū într-a resturna instituțiunile legale de astăđi.

C'unū cuvēntū, dēcā așī voi muștrări și suspiciōnări, așī avea materialū abundantū.

Eu însă nu voiescū se pāșescū pe acēlū terenū, pe care credū cā nimēnui nu-i este ertatū sē pāșescā, cu atātā mai puținū nu-i este ertatū unui publicistū moderatū și imparțialū și nu se potrivește, ba nici nu se cuvine acēsta pentr'unū legislatorū.

Așa dērā nici acușațiunea trădārei de patriā și nici a vēndārei de sange n'a avutū și n'a pututū sē aibā basā potrivită, raționalā și cuviinciosā.

Mai pe largū nu mē ocupū cu punctulū alū treilea din „scurta“ epistolā a d-vōstre, pentru cā obiectulū ce a fostū la ordinea ȗilei, mai vērtoșū însă faptele lui Ladislau Mihalca, ca sub-prefectū și președintele compesoratorului, de locū, dēr absolutū de locū n'au statū în legăturā cu principiulū politicū alū partidei naționale romāne și astfelū conclusionile d-vōstre au fostū trase de pērū.

Sē întōrcemū însă lucrulū. Sē presupunemū cā acușațiunea insinuatā de d. deputatū ar fi cutezatū s'o îndrepte pe față unū Românū contra Maghiarilorū, — întrebū, ce ar fi ȗisū la asta d. deputatū? Eu așa credū cā acēsta nici d-vōstrā n'ați fi băgat'o în busunarū, ci pe respectivulū l'ați fi provocatū sē dovedēscā, pānā cānd însă n'ar fi doveditū, l'ați fi declaratū de calumniatorū.

Întrebū acum:

Ōre la locū a fostū, dreptū și cu tactū a lucratū d. deputatū atunci, cānd fārā nici o causā dreptā a insinuatū, — în dieta din Buda-pesta, la unū obiectū ce nu era absolutū în nici o legăturā cu programulū din Sibiu — acușațiunea trădārei de patriā trimișilorū alegētorilorū romāni?

Ōre avutați dreptū a repeți — în „scurta“ d-vōstre epistolā — vātāmările d-vōstre și ōre prin ce s'au făcutū Romānii vrednici de acēstā acusā a d-vōstre?

În fine întrebū:

Dupā tōte acestea, ōre aveți și puteți ave dreptulū de a respinge dela d-v. acusarea de calumniā, ca faptū alū d-vōstre?

Eu așa credū cā nu aveți și nu puteți avea dreptū, prin urmare sperezū, cā pentru viitorū vē veți cugeta mai bine, cā ce se pōte, ce este cu tactū și ce se cuvine a vorbi în publicū.

Nutrindū acēsta speranță, vē rogū primiți cele espuse mai susū — carī am trebuitū sē vi le spunū — ca dela unū patriotū sincerū, ca dela unū concetățēnū, care fārā egoismū își iubescē patria și națiunea lui și a căruia declarațiune bine-voitōre i-a șoptit'o o amărăciune patrioticā, și — oștați împreună cu mine ca: „Dumneȗeu sē ne ferēscā patria de trădatori și sē-i dea și legislatorī în adevērū meritați, moderați și imparțiali!“

Franciscū Hossu Longinū.
advocatū.

Desbaterile asupra legii glōtelorū.

În ședința dela 10 Maiu s'a începutū desbaterea specialā a legii glōtelorū.

§ 1. Glōtele suntū o parte integrantā a puterii militare și ca atare suntū puse sub scutulū dreptului gințilorū.

Aceștū paragrafū s'a primitū cu următorulū amendamentū alū lui Fenyvessy:

„Guvernulū se avisēzā, în interesulū scutului internaționalū alū glōtelorū, sē îngrijēscā în chipulū și modulū corēspunđētorū scopului, ca atātū scutulū internaționalū cātū și tractarea prizonierilorū de rēșboiu sē se reguleze și sē se asigure prin tractate internaționale.“

§ 2. La glōte suntū obligați toți cetățēnii statului relativū capabili d'a purta arma, carī nu aparținū nici armatei, nici marinei de rēșboiu sēu rezervei întregitōre, nici landverului, dela începutulū anului în care implinescū ei alū 19-lea anū alū etății pānā la finele anului, în care au implinitū alū 42-lea anū de etate; pentru acei cetățēni ai statului însă, carī au intratū în armatā (marina de rēșboiu) pe basa § 20 din art. de lege XL din 1868 înainte d'a implini alū 19-lea anū de etate, se estinde obligāmēntulū la glōte, după facerea serviciului militarū precrisitū în art. de lege XL din 1868, respective XXXIX din 1882, pe durata de 10 ani ce urmēzā imediatū după aceea.

Indatorirei la glōte după mēșura destoiniciei d'a purta arma, și adecā pānā la implinirea anului alū 60-lea de etate suntū supuși mai departe tōte acele persoane, care se aflā în retragere și în raportū afarā de serviciu în armatā (marina de rēșboiu) și landverū, întrū cātū nu suntū întrebuițați în alte părți ale puterii armate.

Personalul Gendarmeriei, garda financiară și forestierii statului, îndată ce evenimentele războiului împiedică activitatea mai departe a oficiului în sfera lor, sunt supuși obligămăntului la glote.

Cei ce stau în afară de îndatorirea la armată, la landver și la glote, precum și cei instalați în serviciul public, decât aceștia din urmă au obținut pentru această încuviințarea autorităților lor superioare, se pot primi ca voluntari în glote amăsura destoiniciei lor.

Acestă paragraf s'a primit cu următoarele amendamente, al lui Tischler și al raportorului Münich:

„Acei obligați la glote, cari sunt neapărat de lipsă în interesul și spre prevederea serviciului public, sunt dispensați de îndatorirea la glote.“ (Münich.)

„In ce are să conste destoinicia militară cerută pentru serviciul glotelor și în ce mod are să se stabilească, acesta se va stabili de ministrul honveților printr'un statut.“ (Tischler.)

§ 3. Obligații la glote se împart în două chemări:

In întâia chemare aparțin toți cetățenii statului obligați la glote după § 2 dela începutul anului, în care ei împlinesc alți 19-lea an de etate, până la finele anului în care au împlinit alți 37-lea an de etate, inclusiv cei liberați de timpuriu în baza § 17 din art. de lege XL din 1868 și mai de timpuriu în sensul § 12 din art. de lege XXXIX din 1882, precum și cei concediați din armată (marina de război, rezerva întregitoare) și din landver după terminarea serviciului militar.

A doua chemare cuprinde aceleși persoane dela 1 Ianuarie alți aceuia an, în care ajung alți 38-lea an de etate, până la 31 Decembrie alți acelui an, în care au împlinit alți 42-lea an de etate. Acei cetățeni ai statului însă, cari în sensul § 2 alți acestei legi au intrat în armată (marina de război) ca voluntari înainte d'a fi împlinit alți 19-lea an de etate, se vor înrându în cei dintâi 5 ani din cei 10 ani prescriși mai sus pentru îndatorirea lor la glote în întâia chemare, în cei d'alt doilea 5 ani în a doua chemare.

Acest paragraf s'a primit neschimbat.

§ 4. Conchiământarea glotelor se întâmplă la ordinul Maiestății Sale, după audierea consiliului de ministri, pe calea ministrului de apărare a țării, atunci și în aceea măsură, după cum pretind interesul apărării țării.

Intrebuințarea glotelor ridicate urmăzând prin comandantul militar desemnat de Maiestatea Sa.

Disolvarea glotelor se ordonă de Maiestatea Sa.

Acest paragraf s'a primit cu următorul amendament al lui Chorin:

„Conchiământarea glotelor se întâmplă în cazul unui război amenințător și isbucnit la ordinul Maiestății Sale, după audierea consiliului de ministri, pe calea ministrului de apărare a țării pentru durata războiului și în aceea măsură, după cum pretind interesele apărării țării.“ (va urma.)

SCRIRILE DILEI.

Archiducele Wilhelm a sosit în 12 Mai n. în Lugoș, venind din Timișoara, pentru ca să inspecteze — după cum ni se scrie, — artileria de câmp staționată acolo.

—x—

Pe ziua de 20 Mai n. e conchiântată congregațiunea de primăveră a comitatului Caraș-Severin.

—x—

„Epoca“ scrie: Frica de tariful autonom a făcut pe cele mai multe case din Austro-Ungaria să se pornescă cantități mari de mărfuri spre România. La societatea de esport austriacă se desvăluie o activitate extraordinară.

—x—

Se vorbește din nou, și același diar, că decretul de espulsare vor fi revocate pe ziua de 10 Mai, aniversarea încoronării regelui României.

—x—

Casa »Nobel« din Petersburg a înființat la Galați un deposit mare de petrol, și, »l'Indép. roumaine.« Petroleul rusesc fiind scutit acum de taxă la intrarea lui în România, casa Nobel a hotărât să facă aci un deposit colossal, temându-se că la expirarea convențiunii cu Rusia petrolul străin va fi supus la o taxă mare.

—x—

Primum din Viena o corespondență, în care un anonim ni se plânge, că societatea »România Jună« din Octombrie și până acum numai două ședințe a ținut, pe când statutele prescriu două ședințe pe lună. Amă dori, că această comunicare să nu fie esactă.

—x—

In »Gazeta Polska«, care înainte cu trei săptămâni a vorbit despre călătoria Țarului în Basarabia, susține acum din nou, că acolo Țarul va avea o întrevedere cu regele Carol al României și cu prințul Alexandru al Bulgariei.

—x—

Suntem rugați a comunica, că adunarea generală a reuniunii femeilor române din Mediaș, se va ține în 21 Mai v. (2 Iunie n.), adevă în ziua st. sârbători Constantin și Elena, și nu în 22 Mai (3 Iunie) ziua st. sârbători Înălțarea Domnului.

—x—

Ni se scrie din Lugoș, că în 5 și 6 Mai n. a nins și p'acolo. În noaptea de 7 Mai n. a brumă, pricinind stricăciuni pomelor și leguminoșelor, și încă și sămănăturilor de toamnă; viile însă sunt nimicite pentru anul acesta. Acum s'a mai îndreptat timpul, e cald și cu deosebire noaptea cade ploia caldă.

—x—

Tergul de țară al Lugoșului, ce s'a încheiat în 10 Mai n., a fost bine cercetat de vânzător, pentru că poporul fiind tare lipsit și executorii de dare necruțându-l, e nevoit să și ducă tot ce are la tergu, numai se potă prinde vre-o para în mână, ca să o dea, cum dice el, »domnilor«. Cumpărătorii însă nu erau mat de loc, vite s'au vândut puține, și acestea numai cu un preț de nimic.

—x—

D-șora Elena Teodorini se află în timpul de față în Milan, în tractări cu măestrul Verdi pentru reprezentarea noii sale opere.

—x—

Conducătorul postal Popovici, care a prădat poșta română și a fugit în Rusia, a fost estradat de guvernul rus și remis autorităților române. Criminalul a fost adus la Galați de către gendarmii ruși.

De vr'o două zile se află în orașul Iași, la otelul Tirer, d. Bodenheim din Hamburg, reprezentant și asociat al firmei Spiro & C-nie, care s'a dus în România cu scopul de a procura diferite inlesniri de transport tuturor acelor Evrei, cari ar dori să emigreze la America. Aceste inlesniri, scrie »Curierul Balasanu«, se compun dintr'o taxă redusă a transportului pe căile ferate și pe mare. Până acum s'au înscris peste 100 persoane, cari sunt decise a părăsi Iașul în puține zile spre a se duce în America. »Noi, dorim, adaugă ziua în cesiune, o călătorie fericită tuturor aceluia, cari

sunt hotărâți a părăsi România, și mult câștig în Lumea-Nouă!“

—x—

Musica orășenească va cânta Miercuri în 19 Mai, în pavilionul dela promenadă. Începutul la 5½ ore post meridiane.

—x—

Teatru unguresc. Astă seară se va juca »Rip van Winkle« operetă în 3 acte cu 4 tablouri de Meilhac, Gené și Farnié.

Dela Curtea cu jurați din Clușiu.

(Discursurile rostite în ziua întâia.)

După cetirea actului de acuză, d-lu I. Slavici ia cuvântul în limba maghiară, și dice că nu s'ar folosi de dreptul ce i dă legea, d'a vorbi înainte de cetirea articolului, decât procesul pendinte nu s'ar fi făcut mai înainte obiect de dispută. D-sa dice că locuind departe de țară 10 ani, stă înainte jurătorilor cu totul necunoscut, și despre un om necunoscut multe se pot spune. E grea deci și poziția lui și a jurătorilor pentru că s'a întâmplat ca alții să publice date false despre d-sa. De aceea vorbește despre propria sa persoană, cine și ce e, ce voește și pentru ce n'ar fi împedat publicarea articolului; și acesta pentru ca judecătorii să potă mai bine judeca. Eă, după »Tribuna« tecstul acestei părți a vorbirii sale:

Despre mine s'a afirmat, că eu după o absență de 10 ani am venit aici ca un agent secret. Eu sunt de părinți săraci, m'am susținut cu dăscălitul și cu instrucția până ce m'am terminat studiile, d'era de pe atunci am fost activ în ceea ce privește literatura și am fost cunoscut atătu aici, cât și în România, unde am avut mai mulți amici literari.

S'a întâmplat însă, că a murit Hurmuzachi, care a făcut mai multe colecții de documente, care erau scrise în limba germană, franceză, italiană, latină, română și maghiară. În România însă cu anevă se putea afla cineva, care să vorbească și unguresc — am fost întrebă, decât primesc publicarea acestor documente. — Am primit și am rămas acolo 10 ani. Am fost profesor și învățător la copii mici; eu n'am avut nici când timp de a face politică, d'era totdeauna am voit să mă întorc și acesta o sciau prietenii mei de aici și mereu mă întrebau: decât voiesc să mă întorc sau nu; — astfel s'a întâmplat acum sunt vre-o câțiva ani, că mai mulți amici de ai mei s'au hotărât a înființa un diar.

Decă ei s'ar fi gândit numai la partea politică a jurnalului, atunci de sigur nu s'ar fi fost adresat către mine; a fost însă vorba de aceea, ca să de jurnalului o direcțiune literară și anume, acea direcțiune pe care o susțin ei și mai mulți amici români de ai noștri; și de aceea m'au chemat pe mine aici, nu ca pe un om politic, nu ca pe unul, care are legături politice; sunt om tiner, sunt cu mult mai nepretențios, decât să potă aspira la pretenții politice.

Primind redacția »Tribunei«, eu acesta n'am considerat de o cesiune politică ci de o cesiune literară; și decă acolo e scris Ioan Slavici director, e numai de aceea, pentru că pe Slavici îl cunosc toți aceia, cari scriu basme, încercări istorice și romane.

Acesta a fost întregul trecutului meu, pe care îl cunosc și întreaga lume românească. Și numele meu e scris acolo, ca omeni să scie, că această foia e condusă de un bărbat, pote important și activ, în ceea ce privește literatura; de aceea când acuză vorbește de redactor de diar și de conredactor, n'are dreptate. 1.: Nu e dovedit, că eu aș ave drept să împedec publicarea vreunui articol, d'era presupunând, că aș ave dreptul acesta, tot mai rămâne încă întrebarea, decât eu atunci, când s'a publicat articolul am putut să nu mă facă acesta. Cu privilegiul cercetării am fost isbit, și ca om de omenie am răspuns, că nu sciu ce am făcut înainte de acesta cu 3 luni între orele

FOILETONU.

Călătoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

Partea cea mai mare din omeni scăpați fură primiți în »Alice«, care acum avea să ducă 22 persoane și 30 legături și lădi. Din cauza acesta ea și era mai de totă cufundată în apă.

Cupa nenorocirii însă nu se umpluse de totă. După câtă-va vreme dintr'o dată se auți dintr'o parte: »Stăpâne, stăpâne, luntrea noastră se cufundă! Scapă-ne, nu ne lăsa!« În același timp răsună din altă parte: »Vino, vino stăpâne! Vino, că ne prăpădim! În luntrea noastră e apa până la genunchi!« Astfel se auțiau strigări sperate aci din dreapta, aci din stânga, de gândea, că nu se va alege nimic din totă flotila.

Stanley scia, că insula nu mai putea să fie așa de departe. El porunci aceluia, cari nu erau încă amenințați, să mână voinesce spre d'nsa. Celorlalți le dete sfatul, să se apuce bine de luntrile lor și să face ce-oră face, până când se vor întorce celelalte vase, ca să i ia. În adevăr acesta era singurul mijloc de scăpare.

Vasul călătorului nostru înainta pe unde, de

pare-că sbura. Și cu tôte acestea Stanley, sciind că este vorba de viața atător omeni, îi îndemna mereu pe vâslăși să și pună tôte puterile, de care dispuneau.

»Valurile lacului«, povestese el, »spumegau, spintecate fiind de vasul nostru în mersul său sălbatic. »Lady Alice«, cum era ea mânăta de cei dece vâslăși, cari nu cruțau nici o ostentă, sămăna cu un cal voinic întepit de pintenii călătorului său.«

Din norocire luna răsări tocmă acum. La lumina ei insula multă dorită se văzu în apropiere. Anece vre-o câte-va clipe, și luntrile ajunseră la ea. Iute se descărcară lucrurile aflate într'ensele, și repede înapoi la cei-ce se aflau în primejdiă! Stanley și acum era înainte tuturor. El porunci unuia din omeni să și sune dintr'un corn de vânătoare, spre a vesti, că ajutorul se apropiă. Din norocire lacul era liniștit și luna era în tătă strălucirea ei. Stanley însuși apucă o lopată în mâinile sale și se puse între ceialți vâslăși.

»Lady Alice«, liberă de povară, sbura cu o iuțelă de necredută. În curând strigătele bieților Vangvana pârtrunseră la urechile celor ce le venia întru ajutor. »Înainte, copii, înainte, de-am ști că se rup tôte vâslele!« striga călătorul nostru. În câte-va clipe harnicii luntrași ajunseră la locul nenorocirii. Luntrile tot se mai țineau pe suprafața apei, multămită materialului cel ușor, din care erau ele con-

struite. Nici unul dintre Vangvana nu se înecase. Cu toți fură luați acum în luntrea lui Stanley. Căta bucurie pentru călătorul nostru și pentru cei mântuiți! »El hamd-ul-illah!« (Dăme, îți mulțămim!) fu strigătul, ce-l scoseră aceștia cu căldură din pepturile lor.

Cu ajutorul celorlalte vase, ce mai sosisă, toți nenorocii, ce erau aproape a se îneca, fură duși cu norocire la insulă. Cinci canoe, cinci puse, o ladă cu munițiune pentru arme și 1200 funți de bucate se cufundaseră în apă.

După ore-care pauză Stanley își continuă călătoria sa până la insula Lingo, unde dispuse, ca vasele să fie reparate, cât se putea mai bine. Totodată el isbuti a cumpăra de aici patru luntri aproape noue.

Pregătiți astfel, călătorii noștri porniră mai departe și în 24 Iunie ajunseră la insula »Refugiu.« Aicea Stanley porunci, să se facă o tabără întărită și câteva colibe pentru provisiuni. Patru-deci și patru de omeni rămaseră pe insulă sub conducerea lui Frank Pocock și a lui Manva Sera. Cu ceialți 106 se întorseră Stanley pe »Lady Alice« și pe 17 canoe la Kaghehy înapoi, ca să și ia și pe ceialți soți de drum. precum și lucrurile ce mai rămăseseră, și să ducă deocamdată tot la insula »Refugiu.« Până în 1 Iulie tôte acestea se îndepliniră.

8-9. Mai târziu mi-a venit în minte, că atunci s'era eu am fost plecat din Sibiu. D'ar și de altminterlea eu Vinerea trebuia să merg la școlă și e dovedit, că am fost acolo dela 9—12 ore; după amieză dela 2—4 ore am mers să țerguesc, împreună cu alți omeni. Acestea sunt lucruri dovedite.

Acum întreb, când se-lu fi cetit eu, dacă s'a scris s'era, căci în acestu casu articolul la 8 ore e deja în tipografiă, proba de peria ajunge numai la 10 ore în redacția, ér atunci nu l'am mai putut ceti; după amieză la 4 ore apoi se încheia foia. Prin urmare e forte probabil, că nu l'am cetit mai nainte, ci numai după ce a eșit de sub tipar. Dér dacă l'aș fi cetit și atunci, când a apărut, nu aș fi împedecat tipărirea lui; dacă aș fi știut însă, că din acesta se face procesul de presă, atunci l'aș fi împedecat.

Am cetit articolul, am cetit acusa și așteptu, ca din fapte să vedeți starea faptică; dér eu nici în faptă, nici în acusa nu aflu stare faptică și chiar de aceea mă tem că procesul de presă se nu se schimbe în procesul politic.

Spaine „patriotice.“

Blășiu, 3 (15) Maiu a. c.

Strigă Ungurii în lumea largă, că ei nu se tem de nimic. Faptele lor însă dovedesc contrarul, căci se înspăimântă nu numai de ființe vii, ci chiar și de pietrii.

De când s'a înrădăcinat șovinismul în creerii guvernamentalelor, ni-au interzis nouă aici între altele și serbarea memorabilei zile de 3 (15) Maiu, serbare pe care Blășiul în prima liniă ar fi îndatorat să o facă el, care e fericitul loc, în care Românii au luat decisiunea să scuture jugul sclăviei și dejosirei.

Dér se vinu la comedia cea mai recentă. Cu câteva zile mai nainte, s'a înmulțit numărul gendarmilor din loc. Incă în noptea de prima spre doi Maiu s'au dispus dintre ei spre pază. Așa în noptea aceea doi au păzit în ascuns în grădina gimnasială, de unde se pôte vedea la „pétra libertății“, pe ceri dimința i-au vădit eșind de acolo. Acum în presă s'au postat în diferite locuri: 5 la „pétra libertății“ și șese la așa numita: „crucea de-asupra viilor“, pe când unul se putea vedea preumblându-se pe strade în sus și'n jos inspectându. Ér astăzi au stat doi la „pétra libertății“ respective în apropierea ei, culcați pe pânze la țermurul Ternavei.

Și ce rezultat au obținut după atâta pază? Nimic! Ba, totuși ceva. Unu bietu locuitor de aici, de naționalitatea ungeră, avu chiar astăzi idea de-a merge să-și vedă pământul cu bucatele. Pământul respectivului e după „crucea de-asupra viilor.“ Când ajunse el din întemplantă chiar în apropierea crucei aceleia, auți că în vale trece trenul, și așa cugetă el să stea în loc și să-l privească. Când éta că-lu zăresce unu gendarmu din vale, de pe țermure și fuga băiete până la el, creșându că respectivul e unu Român și are de cuget să arboreze pe piétra aceea stindartul tricolor.

Plin de sudor și găfăind ajunse gendarmul în fine la suspiciunatul criminalist! și ce era să vedă? O figură de om de rând ce n'avea la sine nici unu stég. Și așa drămbotit s'a întors gendarmul îndrăpțit.

Altminterlea ziua acesta aici s'a petrecut în totă liniștea, mărginindu-se Românii a-o serba în inimile lor, ca așa „liberalul“ nostru regim să n'aibă ocaziune de a-o ilustra așa precum ar fi dorit.

Faptele, nu gura mare, dovedesc mintea și desloincia unui popor!

Unu june român.

Afacerea războiului vamal cu România.

În ședința dela 15 Maiu a camerei deputaților din Pesta, deputatul Adolful Zay a adresat ministrului de comerț o interpelare în cestiunea tractatului de comerț cu România motivându-l astfel:

Interpelantul vorbește despre situațiunea creată prin zădărnicierea tractărilor. El nu vrea să intre în recriminări asupra felului, cum s'au condus tractările și e gata a admite, că celălaltu compatișcentu a nisuit și a provocat ruperea tractărilor; cu toate astea el trebuie să avertizeze pe guvern că să fiă forte prevădător. În fața tendințelor guvernului român, nu și face nici o iluziune că va fi posibil, ca în timpul provisorului dela 1 Iunie până la 10 Iuliu să se lege érăși firul rupt, dér trebuie să roge pe guvern, ca să nu pornescă războiul vamal cu totă puterea vaporului și printr'o atitudine leală să arate, că din partea noastră e bunăvoință de vecinătate amicală și liniștită apreciere a situațiunii economice, ér din partea contrarului șovinismul economicu cel mai fără frâu.

Dacă cu toate astea, precum se teme oratorul, s'ar aplica tariful autonom și ar fi neevitabil războiul vamal, oratorul roge pe guvern, ca să fiă conșciu de deplina serioșitate a situațiunii și de propria responsabilitate. Să nu pré fiă optimist guvernul în privința șanselor unei lupte, mai alesu destoinicia de rezistență a contrarului, isvorele lui de ajutor și căile lui comerciale în altă parte se nu le socotescă pré mic. Interesele ungare vor fi negreșit vătămte greu și datorita statului e ca, dacă pentru vața sa internațională începe unu războiu vamal, să îngrijescă ca aceste mersuri de retorsiune ale statului se nu se eșecute în conștința singuraticilor privați și singuraticilor ramuri de industrie să li se aducă despăgubire séu ușurare. Industriile care suferă mai mult de încetarea relațiunilor comerciale cu România sunt: meseriile ce se lucrează pentru esportu, industria petroleului, spiritului și morilor. Închiderea granițelor ar fi pentru acestea egală cu nimicirea lor, decî trebușcă ajutate. Decî să li se procure piéte în propria-le țără, prin liberă institutiunilor statului și armatei, apoi în Bulgaria. În acestu scopu reuniunea industrială din Brașov face totu ce-i stă în putință. Deoarece România prin totu felul de șicane deja în stare de pace a făcut imposibilu transitul în Bulgaria, ér în timp de războiu vamal ilu va închide cu totul și ajungerea acestei industrii indigene din sudu-ostul Ardealului în Bulgaria ar fi posibilă numai pe unu lungu ocolu via Orșova, ar fi problema statului și institutiunilor sale de comunicare a ușura acestor mărfuri drumul spre Bulgaria prin tarifuri diferențiale, eventualu prin transportu liber (Freifracht.)

Ce privește materialul brut, mai alesu lăna și pelea pentru aceste industrii, séu ar trebui să se efectuească mântinerea procurării de până acum sub titulu „traficul de graniță“ (Grenzverkehr), séu o procurare din altă parte prin favorisări la transportu. Totu așa pentru industria petroleului, spiritului și morilor; dacă nu se pôte asigura procurarea lor din România, să se facă posibilă prin tarife diferențiale procurarea materielor brute din isvore mai depărtate. Astfelu unor industrii li s'ar aduce ôrecare ușurare. Dacă guvernul va fi silit să păsescă la ultima ratio, să pôte războiul vamal în afără de deplină energiă, ér înăuntru să cruce și să sprijinescă propria industria.

Éta și interpelarea: În fața scirei aduse de întreaga presă indigenă, că tractările cu România s'au zădărni-

cit, întrebă pe d-lu ministru: 1) Are deja sciri oficiale despre stagnarea séu zădărnicierea tractărilor? 2) Dacă da — de ce s'au zădărnicit? 3) Socotesce elu ruperea tractărilor ca definitivă? 4) Cum își înfășeză d-lu ministru urmările economice ale unei stări fără tractat? 5) Cum cugetă elu a apéra séu a sana grelele daune ce amenință unele ramuri de industrie patriotică pe lângă o stare fără tractat?

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu „Gaz. Trans.“)

MADRIDU, 18 Maiu. — Regina-regentă Christina a născut unu prințu.

ATENA, 18 Maiu. — Situațiunea parlamentară e încurcată. Maioritatea de mai înainte pare a fi hotărâtă să mântină pe șeful ei, Delyannis, dér toate veleitățile războinice au dispărut. Disolvarea camerei este probabilă.

DIVERSE.

Ionu Nebunu. — „Pester Lloyd“ scrie: În aceste momente de grea cumpănă pentru Grecia va fi interesant să aflăm de unde derivă numele ministrului președinte grecu Delyanis, séu mai bine Dely-Yanis. Acestu nume nu e curat grecu, ci e compus din cuvântul turcu: deli (nebunu) și cuvântul grecu Yanis (Ionu) și deci însemneză: Ionu Nebunu.

Șase copii într'unu anu. — Soția lucrătorului Navsak din Niehl, lângă Rin, a născut acum șeze luni trei copii; acum câteva zile darnica sa soția i-a dăruit bietului omu două fete și unu băiat. Șeze într'unu anu! Muma și copiii sunt sdraveni. Bietulu Navsak va fi esclamat de sigur: Dômnne slăbesc-mé cu dragostea!

Degetul lui Dumneșeu! — În Duminea Floriloru spune „Gazeta Germaniei de Nord“, trăsnetulu a căcut asupra unei bisericî dintr'unu sat de lângă Magdeburg, îndată după celebrarea confirmațiunii (impărtașania cea d'intéiu.) Din nenorocire nu totu copiii eșiseră încă, și unu mare număr dintre ei au avut să sufere de mânia cerului îndată după ce se împărtașiseră cu sângele lui Christos.

Doctorul Pasteur. — În ultima ședință a academiiei de medicină din Parisu, d. Pasteur a terminat astfel o nouă și interesantă comunicare: „Ați, rezultatele generale ale inoculărilor mele sunt următoarele: 950 persoane tratate; din acestu număr, șeze au murit. Acestea sunt: mica Pelletier, patru ruși mușcați de lupu, o femeie rusă de aproape 60 de ani, mușcată de unu câne la față și la mână.“ Subscrierile pentru institutul Pasteur se ridică la aproape 700,000 lei. O serbare se va da la Parisu pentru a se spori această cifră.

Bibliografiă.

Tigani, schiță istorică în două părți: partea I serișă și a II glumă, compusă de Ioanu Popu Reteganulu, după mai mulți autori, s'a pus în tipar și va apărea preste puținu timp în Blășiu, cu literile tipografiei archidieceșane. Unu es. v'a costa 55 cr. (séu unu leu și jumătate) Cine abonéză 10 es. va primi unulu rabat. Prețulu e a se trimite la autorulu în Blășiu (Balázsfalva.)

Rectificare. În nr. de ér alu „Gaz. Trans.“ pag. 2, șurul 17 de sus în jos de pe colona 3, în locu de: opriți, să se citescă: ipocriși.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu

Drumurile acestea încôce își încolo însă, precum și greutățile și necazurile împreunate cu ele, avură o înfruntare așa de nefavorabilă asupra sănătății călătorului nostru, încâtu se bolnăvi în modulul cel mai serios și fi silit să zacă în patu cincî zile întregi. Cu ajutorul lui D-șeu însă după aceste cincî zile lucrurile se întorsă spre bine, așa încâtu omenii noștri se putură gândi din nou la continuarea călătoriei lor.

În 18 Iuliu Stanley porni mai departe, însă érăși numai cu o parte din omenii săi și din lucruri, de ôre-ce luntrile erau prea mici, ca să pôtă încăpe totu ce era de transportat. Călătoria nu mai întâmpină atâtea greutăți ca mai nainte. Vangvana se deprinșeră cum se cade să mânuiască véselle și să se folosească de pânze, totodată frica lor dela începutu dispăruse aproape cu totul.

În 21 flotila ajunse la grupa Bumbireh. Călătorii noștri se opriră la o insulă mai mică și nelocuită din această grupă. Aici făcura ei o tabără întărită, hotărând, ca înainte de a pleca mai departe să aducă omeni și lucrurile, ce rămăseseră pe insula „Refugiū.“

Încă în ziua debarcării se apropiară de insulă două canoe mari cu indigeni. Ele veniau dela Bumbireh, unde Stanley se aflase într'unu pericolu așa de mare. Insulanii esaminară cu luare aminte numărul călătorilor, și după aceea-i întrebă, unde voiesc să

mergă? Spindu-li-se, că la Uganda, ei îl întrebă din nou pe Stanley, dacă nu și aduce aminte, că are să trecă pe lângă Bumbireh? Călătorul nostru le răspunse, că nu se teme de locu, de ôre-ce numărul omenilor săi este cu multu mai mare ca mai nainte. Elu le spusă totodată, că va primi ca unu semn de împăcare din partea lor, dacă i voru da véselle furate înapo.

Câtu de mare fu mirarea lui Stanley, când i se spusă, că Magassa fusese la Bumbireh și că a luat cu sine véselle, de ôre-ce părerea lui era, că Stanley și soșii săi de bună sémă se voru fi înecat.

Eroul nostru trebuia să fiă cu totă băgarea de sémă, și să întrebuinteze totă iscusința sa, ca să se pôtă feri de cursele primejdiosilor locuitori din Bumbireh și din celelalte insule de prin împrejurime. Nu arare-ori întreaga expedițiune era în pericolu, să fiă nimicită de sălbatici. Numai blândéșea și îndelunga răbdare a lui Stanley de o parte, érá de altă parte decisiunea și curajulu lui fură în stare să amâne dintr'o di până ntr'alta ciocnirea cu neliniștiți insulan.

Când însă primejdia era mai mare și când lupta cu sălbaticii se părea cu neputință de încunjurat, dintr'odată se ivi unu ajutor, despre care nimenea nici nu ar fi visat.

Intr'una din zile după amiază se apropiară de insulă șeze canoe zăgrăvite cu cafeniu, pline cu omeni.

Omenii aceștia erau Vaganda trimși de împératul Mtesa, ca să-lu caute pe Stanley. Anume Magassa după ôre-care vreme se întorsese în Uganda cu véselle, ce le luaseră locuitorii din Bumbireh dela călătorul europeanu. Mtesa se înspăimântă grozav, de ôre-ce elu era cu totul de credință, că prietinelu séu alb și omenii lui se voru fi înecat în marele lac.

Cu toate acestea marinosulu principe nu cruță nici o ostenelă, ca să se informeze câtu se putea mai bine despre sôrtea călătorilor. În sfârșit elu ajunse la convingerea, că aceștia totu n'au murit, ci trebuie să suntu unde-va în viață. Voindu însă să afle cu siguranță, în ce parte suntu, elu trimise mai multe cete atât pe uscatu, câtu și pe apă, ca să-lu caute. Una din aceste cete din norocire dădu de călătorul nostru, tocmai când acesta avea mai mare lipsă de ajutor.

Cu noi veniși puterile, de care dispunea Stanley, se urcară la 470 omeni. În chipul acesta primejdiile amenințătoare scădură în modu însemnat, deși nu erau cu totul delaturate. Anume era de temut, că la trecerea spre Uganda sălbaticii voru pune piedeci serișe călătorilor noștri.

(Va urma.)

Cursul la bursa de Viena

15 din Mai st. n. 1886.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes items like Rentă de aur, Rentă de hârtă, Amortisarea datoriei, etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 4 Mai st. v. 1886.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes items like Renta română, Renta rom. amort., Impr. oraș. Buc., etc.

Cursulu pieței Brașov

din 17 Mai st. n. 1886.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes items like Bancnote românești, Argint românesc, Napoleon-d'ori, etc.

Atelier fotografic nou.

Subsemnatul încunoscînteză pe Onor. public că a deschis un...

Nou atelier fotografic

in Strada Căldărarilor Nr. 504.

unde se voru esecuta totu felul de fotografii in modul celu mai nou artisticu, cu prețurile cele mai eftine, și se rōgă pentru binevoitorul sprinjū prin o cātū mai numērosă clientelă.

Cu deosebită stimă

Michael Knapp.

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potu face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecărei lunī, mai ușorū prin mandate postale.

Adresele ne rugămū a ni se trimite esactū arătându-se și posta ultimă.

PREȚULŪ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription prices for Austro-Ungaria: pe trei luni (3 fl.), șese luni (6 fl.), unū anū (12 fl.).

Pentru România și străinătate.

Table showing subscription prices for Romania and abroad: pe trei luni (10 franci), șese luni (20), unū anū (40).

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with 4 main columns: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș. Each column contains train routes, times, and prices for various stations.

Nota: Orele de nopte suntū cele dintre liniile grōse.